

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		1/8 лист

БЕКИТИЛДИ

Окумуштуулар кеңешинин

26.12.2025 №5 протоколу

Билим алуучулардын этика кодекси

Нарын 2025

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
	1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр	2/8 лист

1. Жалпы жоболор

1.1. С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин (мындан ары - Университет) билим алуучуларынын этика кодекси (мындан ары - Кодекс) Университеттеги моралдык-этикалык принциптерди, нормаларды, жүрүм-турум эрежелерин жана иштиктүү баарлашууну аныктаган локалдык ченемдик укуктук акт болуп саналат.

1.2. Кодекс Кыргыз Республикасынын Конституциясынын, Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” мыйзамынын, коррупцияга каршы аракеттенүү маселелерин жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын, Университеттин Уставынын, ички эрежелер тартибинин жоболоруна ылайык иштелип чыккан, ошондой эле коомдун жана мамлекеттин жалпы таанылган моралдык принциптерине жана нормаларына негизделет.

1.3. Кодекс Университетке тиешелүү жүрүм-турум стандарттарын, коомдук ишенимди, анын кызматкерлери менен билим алуучулардын ак ниеттүүлүгүнө жана кесипкөйлүгүнө болгон ишенимди, ошондой эле Университеттин коомчулуктун алдында аброюн жана имиджин сактоого жардам берүү үчүн арналган.

1.4. Кодекс студенттердин өз ара жана Университеттин кызматкерлери менен болгон мамилесинде жагымдуу психологиялык чөйрө түзүүгө багытталган.

1.5. Кодекс Университеттин бардык билим алуучулары (студент, магистрант, аспирант) үчүн, алардын адистигине жана окуу формасына карабастан **бир** болуп саналат.

1.6. Кодекс билим алуучулардын Университетте окуу мезгилиндеги жүрүм-турум эрежелерин аныктайт.

1.7. Билим алуучулар Университеттин Уставын, ички эрежелер тартибин жана жатаканада жашоо эрежелерин сактоого милдеттүү.

1.8. Университеттин билим алуучулары ыктыярдуу түрдө ушул Кодексте белгиленген иштиктүү мамилелердин жана жүрүм-турумдун принциптерин, нормаларын жана эрежелерин сактоого милдеттенишет. Билим алуучулар ушул Кодекстин тексти менен таанышып кол коюуга милдеттүү. Кодекстин тексти Университеттин расмий сайтында жайгаштырылган.

1.9. Университеттин билим алуучулары тарабынан этиканын принциптерин жана стандарттарын сактоосу өздөрүнүн милдеттерин аткарууда милдеттүү талап болуп саналат.

1.10. Университеттин саясаты Кодекстин принциптери билим алуучулардын ортосундагы мамилелерде гана эмес, Университеттен тышкаркы тышкы чөйрө менен болгон байланышында да сакталышы керектигин билдирет.

1.11. Ушул Кодекс менен жөнгө салынбаган маселелер боюнча этика, жүрүм-турумдун жалпы кабыл алынган нормалары колдонулат.

1.12. Кодекс мөөнөтсүз негизде колдонулат.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		3/8 лист

2. Кодекстин максаты, милдеттери. Билим алуучулардын жалпы этикалык принциптери

- 2.1. Адеп-ахлактык ак ниеттүүлүк, окууга кызыкчылыгын арттыруу жана окуу милдетине берилгендик билим алуучулардын жүрүм-турумунун моралдык жана этикалык стандарттарынын негизин түзөт.
- 2.2. Кодекстин максаты билим алуучулардын Университетте билим алуу мезгилиндеги этикалык жүрүм-турум эрежелерин жана стандарттарын так аныктоо болуп саналат.
- 2.3. Кодекстин милдеттери – билим алуучулардын адеп-ахлак нормаларын сактоого болгон жоопкерчилигин жогорулатуу, ошондой эле алардын Университеттин миссиясын жана стратегиялык максаттарын ишке ашыруудагы ролун бекемдөө.
- 2.4. Билим алуучулардын жалпы этикалык принциптери:
- жоопкерчилик, жигердүүлүк, абийирдүүлүк, чынчылдык, демилгелүүлүк, кесипкөйлүк, ак ниеттүүлүк, өз алдынчалык, коммуникативдүүлүк жана демократизм.

3. Коррупцияны алдын алуу

- 3.1. Университеттин билим алуучулары коррупциялык тобокелдиктерди жаратышы мүмкүн болгон кызыкчылыктардын кагылышын болтурбоо милдеттүү.
- 3.2. Кызыкчылыктардын кагылышуусу же чыр-чатактын чыгышы мүмкүн болгон учурда билим алуучулар бул тууралуу кураторуна билдирүүгө милдеттүү.
- 3.4. Билим алуучу өзүнүн окуу милдеттерин аткарууда Университетте коррупцияга жол бербөөгө милдеттүү.
- 3.5. Билим алуучулар окуу же илимий-изилдөө процессинин натыйжаларына таасир этүүгө багытталган ар кандай белектерди же ыраазычылыктарды окутуучуларга берүүгө, жогорку баа алуу үчүн туугандык же тааныш байланыштарын колдонууга болбойт;

4. Билим алуучулардын жүрүм-турум этикасы

- 4.1. Билим алуучулар өз мекенинин татыктуу атуулу жана тандаган адистигине кесипкөй адис болууга умтулушу керек.
- 4.2. Билим алуучу Университеттин салттарын урматтап, анын аброюн жогорулатууга милдеттүү.
- 4.3. Билим алуучулар Университеттин кызматкерлеринин, билим алуучуларынын ар-намысына жана кадыр-баркына шек келтирген аракеттерди жасоодон алыс болушу керек.
- 4.4. Билим алуучулар окуу ишинин бардык түрлөрүнө жана баалоо формаларына абийирдүүлүк менен катышат, окуу процессинде абийирсиздикке, тартипсиздикке, алдамчылыкка, көз боёмочулукка жол берилбейт. Окуу процессине кандайдыр бир жол менен тоскоол болгон жана башкаларга ыңгайсыздык жараткан аракеттерге, мисалы, сабак учурунда аудиторияда эркин жүрүү же сүйлөшүү, анын ичинде уюлдук телефондор менен баарлашууга

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		4/8 лист

тыюу салынат. Сабак учурунда билим алуучулар электрондук шаймандарды окуу процессине байланыштуу максаттарда гана колдоно алышат.

4.5. Билим алуучуларды жетектөөчү негизги принцип - бул студенттер жамаатынын мүчөлөрүнүн ортосунда өз ара урматтоо, калыстык жана чынчылдык. Адепсиздикке, орой сөзгө, башкалардын ар-намысына жана кадыр-баркына шек келтирүүгө, аларга моралдык же материалдык зыян келтирүүгө, мыйзамсыз аракеттерди жасоого жол берилбейт.

4.6. Билим алуучулардын ортосундагы ар түрдүү топтордун, уюмдардын жана башкалардын баарлашуунун ар кандай формалары колдоого алынат — академиялык маселелерди биргелешип талкуулоо жана чечүү, долбоорду ишке ашыруу, жаштардын ыйгарым укуктуу иш-чараларына жана конкурстарына катышуу, бош убакытты өткөрүү, студенттердин өз алдынча башкаруу системасын чыңдоого багытталган иш-чаралар, билим алуучулардын чыгармачылык ишмердүүлүгүн өнүктүрүү (илимий-билим берүү, спорт, искусство ж.б. Алар мындай иш-чараларды ар тараптан колдоп, аларды ишке ашыруу үчүн ыңгайлуу климатты түзүүгө салым кошуп жатышат.

4.7. Билим алуучулар бизнес-кэжуал стилин карманышып, өтө ачык эмес макияж, чач жасалгасы тыкан жана таза болушу абзел. Спорттук (кыска шымчан (шорты))(дене тарбия сабагынан тышкары) жана кечки стилдеги кийимдерди окуу процессинде кийүүгө жол берилбейт. Университеттин ичинде эркектер баш кийимчен жүрбөшү керек. Сабак учурунда сырт кийим менен отурушу этикага туура келбеген жүрүм-турум катары бааланат.

4.8. Билим алуучулар Университеттин китепканасына жана маалымат ресурстарына жана мүлкүнө аяр жана урмат менен мамиле кылышат.

4.9. Университеттин жатаканасында жашаган студенттер төмөнкүлөргө милдеттүү:

- жатаканада бардык жашоо эрежелерин санитардык-гигиеналык режимине ылайык сактоо, ошондой эле жатакананы жана анын айланасын тазалыкта сактоого;
- жатакана акысын өз убагында төлөөгө;

- окуу мезгилинде берилген турак-жайга жана мүлккө жакшы кам көрүп, аяр мамиле жасоого.

4.10. Университеттин студенттик коомчулугу академиялык абийирсиздиктин бардык түрлөрү менен күрөшүүгө умтулат, анын ичинде:

- билимге көзөмөл жүргүзүүдөн өтүү үчүн чоочун адамдар аркылуу пайдалануу жана тапшырмаларды көчүрүү;
- окуу материалдарын (өз алдынча иштер, курстук иштер, тесттер жана башка тапшырмалар) интернет-ресурстардан көчүрүп, өз ишинин натыйжасы катары берүү;
- жогорку баа алуу үчүн туугандык же тааныш байланыштарын колдонуу;
- окутуучуну алдоо жана сыйлабастык кылуу;
- Университеттеги окууга түздөн-түз же кыйыр түрдө тиешелүү документтерди жасалмалоо;
- сабакка кечигип келүү, сабактарды же алардын айрым бөлүктөрүн жүйөлүү себепсиз калтыруу.

4.11. Университеттин билим алуучулар жамааты төмөнкүлөрдү өздөрү үчүн жол берилгис деп эсептейт:

- ар кандай наркотикалык заттарды колдонуу, даярдоо жана таратуу;
- адепсиз жана орой сөздөрдү/сүйлөөнү колдонуу;

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		5/8 лист

- Университеттин имараттарында жана аймагында тамеки чегүү;
 - алкогольдук ичимдиктерди колдонуу жана Университеттин аймагында мас абалда жүрүү;
 - жалпы кабыл алынган адеп-ахлак эрежелерин сактабоо, анын ичинде коомдук жайларда орунсуз жүрүм-турум;
 - студенттерге, окутуучуларга жана кызматкерлерге карата орой мамиле жана кемсинтүү;
 - агрессияны ачык түрдө билдирүүнүн ар кандай формалары;
 - сексуалдык асылуулар, зордук-зомбулук колдонуу;
 - эркин жүрүүнү, сөз эркиндигин жана жыйын өткөрүү эркиндигин бузуу;
 - курал же жарылуучу заттарды мыйзамсыз алып жүрүү же сактоо;
 - улутуна, жашына, тилине, жынысына жана башка өзгөчөлүгүнө, ошондой эле саясий жана диний көз караштарына карап басмырлоого жол бербөөгө;
 - Университеттин аймагында коммерциялык иш жүргүзүү.
- Бул талаптарды бузуу студентти окуудан чыгарууга алып келет.

4.12. Университеттин билим алуучулар жамааты төмөнкү аракеттерди мыйзамга каршы деп эсептейт жана жол берилгис деп табат:

- университеттин мүлкүн, ошондой эле билим алуучулардын, кызматкерлердин жана окутуучулардын жеке мүлкүн уурдоо;
- материалдык, социалдык жана башка фонддорго кайдыгер мамиле кылуу;
- аудиториялардан, лабораториялардан, кабинеттерден, окуу жана жатакана корпустарынан жана башка жайлардан ар кандай жабдууларды, окуу куралдарын, адабияттарды, приборлорду жана башка мүлктү тиешелүү уруксатсыз алып чыгуу;
- вандализм (Университеттин мүлкүн атайылап бузуу же жок кылуу).

4.13. Билим алуучулар жамааты ушул Кодекстин жоболорун тарабынан бузуу менен байланышкан жагдайларды кароо үчүн этика комиссиясы иш алып барат.

5. Билим алуучулар менен Университеттин окутуучулары, кызматкерлери ортосундагы өз ара мамилеси

5.1. Билим алуучулар, окутуучулар жана администрация жогорку кесиптик билим берүү милдетин — тиешелүү багыттардагы жогорку квалификациялуу адистерди даярдоо милдетин ишке ашырууда бир максатты көздөгөн тараптар болуп саналат. Бул милдетти аткарууда кызматташтык жана өз ара жардам өзгөчө мааниге ээ.

5.2. Билим алуучулар Университеттин Уставын, ички эрежелер тартибин, жеке келишимде көрсөтүлгөн милдеттерди, жатаканада жашоо эрежелерин жана Университеттин башка локалдык актыларын, жетекчилигинин буйруктарын жана нускамаларын абийирдүүлүк менен сактоого жана аткарууга милдеттүү.

5.3. Билим алуучу окутуучунун кызмат ордун, аты-жөнүн (аты, атасынын аты, фамилиясы) билүүгө жана ага урмат-сый менен мамиле кылып, субординацияны сактоого милдеттүү.

5.4. Билим алуучулар сабактарга өз убагында келүүгө тийиш. Сабакка кечигип келген студент эшикти акырын тыкылдатып, этияттык менен ачып, саламдашып, кечирим сурап, аудиторияга

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		6/8 лист

кирүүгө уруксат суроого тийиш. Уруксат берилген учурда, башкалардын көңүлүн бурбай, аудиториядагы эң жакын бош орунга отурушу зарыл.

5.5. Билим алуучулар окутуучуну ордуна туруп тосуп алышат.

5.6. Билим алуучулар төмөнкүлөрдү жасабоого тийиш:

- сабакта кайчы пикир учурунда талаш жаратуу;
- өзүнүн баасынан башка билим алуучулардын бааларын окутуучу менен талкуулоо.

5.7. Жумуштан кийинки (кечинде) убакытта окутуучунун тынчын алып телефон чалууга, үйүнө барууга болбойт.

5.8. Билим алуучулар окутуучу менен төмөнкү учурларда иш алып барарын эске алуу:

- сабактар — расписание боюнча;
- консультациялар — расписание боюнча;
- зачеттор жана экзамендер — расписание боюнча (кайра тапшырууларды кошкондо);
- жеке макулдашылган убакта;
- студенттик иш-чаралар учурунда (маданий-массалык, спорттук иш-чаралар, илимий студенттик конференциялар, студенттик илимий кружок жыйындары ж.б.).

5.9. Окутуучу студенттин өтүнүчү боюнча коюлган бааны негиздеп түшүндүрүп берүүгө милдеттүү.

5.10. Сабактар учурунда тынчтыкты жана тартипти сактоо талап кылынат. Сабактын (лекциялык же практикалык) өтүшүнө тоскоолдук кылган жана башка билим алуучунун билим алуусуна кедерги жараткан аракеттерге жол берилбейт. Аларга сабак учурунда аудитория ичинде эркин жүрүү, сүйлөшүү, уюлдук байланыш каражаттарын колдонуу жана сабактын өзгөчөлүгү менен каралбаган башка аракеттер кирет.

5.11. Окутуучу тартипти бузгандыгы үчүн билим алуучуну сабактан чыгарууга укуктуу. Билим алуучу талаш-тартышка барбастан, коюлган талапка баш ийүүгө милдеттүү. Сабактан кийин окутуучуга сылык түшүндүрмө берип, кечирим суроосу зарыл.

5.12. Эгер билим алуучу менен окутуучунун ортосунда жеке конфликт жаралса, билим алуучу кафедра башчысына кайрылып, экзаменди башка окутуучуга тапшырууга уруксат сурай алат. Окутуучуну алмаштыруу маселеси кафедра башчысынын сунушунун негизинде декан/проректор/ректор тарабынан чечилет.

5.13. Тапшырманы көчүрүп жазууга, шпаргалкаларды колдонууга, окутуучунун кол тамгасын жасалмалоого, ошондой эле алдамчылыкка жана документтерди бурмалоого багытталган башка аракеттерге жол берилбейт.

5.14. Сабак учурунда жана ар кандай иш-чараларда (чогулуштар, конференциялар, жолугушуулар) электрондук түзүлүштөрдүн (телефон) сигналдарынын үнү өчүрүлүүгө же окутуучунун талабы менен бир жерге чогултулууга тийиш. Окуу процессинде телефон аркылуу сүйлөшүү, радиогарнитура колдонуу жана аудиоплеер угуу этикалык нормаларды одоно бузуу катары бааланат.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		7/8 лист

5.15. Университетте маданий иш-чараларды өткөрүүдө билим алуучулар колдоо көрсөтүп, жардам көрсөтүп, мүмкүн болушунча иш-чараларга жигердүү катышышат.

5.16. Иш-чараларда - жолугушууларда, конференцияларда, концерттерде - баяндамачыларга урмат-сый менен мамиле кылуу, унчукпай, тартипти сактоо, баяндамадан кийин гана суроо берүү зарыл.

5.17. Университеттин билим алуучуларына Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка милдеттери болушу мүмкүн.

6. Университеттин аймагында билим алуучулардын жүрүм-турум эрежелери

6.1. Окуу корпусунун кире беришинде кезек жаралган учурда билим алуучулар окутуучуларды алдыга өткөрүүгө милдеттүү.

6.2. Коридор менен жүргөндө же тепкичтен көтөрүлүп-түшкөндө билим алуучулар оң тарап менен жүрүүгө тийиш.

6.3. Билим алуучулар тарбиялуу адам катары жолуккан ар бир адам менен, анын жашына жана макамына карабастан, сөзсүз түрдө саламдашууга милдеттүү.

6.4. Билим алуучулар Университеттин мүлкүнө аяр мамиле кылууга милдеттүү: столдорду, отургучтарды, жабдууларды сындырбоо, университет аймагында тазалыкты жана тартипти сактап, тейлөө кызматкерлердин эмгегин сыйлоого. Университеттин дубалдарына, парталарына жана башка интерьер буюмдарына жазууга тыюу салынат.

6.5. Окуу процессинде жана башка массалык иш-чаралар учурунда (темалык жолугушуулар, конференциялар, маданий программалар ж.б.) сагыз чайноого тыюу салынат. Университеттин аймагындагы интерьер буюмдарына сагыз жабыштырууга катуу тыюу салынат.

6.6. Университеттин аймагында саясий жана идеологиялык үгүт иштерин жүргүзүүгө тыюу салынат.

6.7. Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексинин 83-беренесине, ошондой эле Кыргыз Республикасынын жарандарынын ден соолугун тамекини, никотинди керектөөнүн кесепеттеринен жана айланадагы тамеки түтүнүнүн жана аэрозолдун таасиринен коргоо жөнүндө мыйзамына ылайык, Университеттин аймагында, белгиленбеген жерлерде тамеки заттарын тартууга, өрт жана санитардык коопсуздук эрежелерин бузууга тыюу салынат.

7. Билим алуучулардын сүйлөө жана баарлашуу эрежелери

7.1. Билим алуучулар сүйлөө маданиятынын нормаларын сактоого милдеттүү:

- улуу же тааныш эмес адамга «Сиз» деп кайрылуу;
- студенттер, окутуучулар, коноктор жана башка кызматкерлер менен баарлашууда фамильярдуулукка жол бербөө;
- жаргон сөздөрдү жана сөз-паразиттерди колдонбоо;
- одоно жана адепсиз сөздөрдү, уят сөздөрдү колдонбоо;
- туура сүйлөө жана баарлашуу стилин сактоо.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги			СМС
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33- 2025
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр		8/8 лист

7.2. Университетте адамдын ар-намысын жана кадыр-баркын басмырлоонун бардык түрлөрүнө тыюу салынат.

7.3. Билим алуучулар окутуучуларга, билим алуучуларга, конокторго жана башка кызматкерлерге орой мамиле жасоого жол бербөөгө тийиш;

7.4. Эгер билим алуучу окутуучу же кызмат адамы ката кетирди деп эсептесе, ал маселени алгач аны менен жекече, тактык жана сылыктык менен талкуулоого тийиш. Эгер тараптар бир пикирге келе албаса, билим алуучу маселени чечүү үчүн жогорку жетекчиликке кайрылууга укуктуу.

7.5. Эгер билим алуучу башка билим алуучу ката кетирди деп эсептесе, ал маселени аны менен жекече талкуулоого милдеттүү. Эгер макулдашууга жетишилбесе, билим алуучу маселени тайпа куратору, деканаттын же университеттин тиешелүү өкүлү менен талкуулоого укуктуу.

7.6. Ушул Кодекстин же ички эрежелер тартибинин талаптары бузулгандыгын байкаган билим алуучу, мүмкүнчүлүккө жараша, аны ушул Кодекстин жана колдонуудагы мыйзамдардын алкагында токтотууга аракет кылууга тийиш. Эгер бул мүмкүн болбосо, ал студенттик өз алдынча башкаруу органдарына, жаштар саясаты бөлүмүнө же университеттин администрациясына кабарлоого милдеттүү.

8. Корутунду жоболор

8.1. Кодекстин жоболору университеттин бардык студенттери үчүн милдеттүү болуп саналат.

8.2. Билим алуучулар кодекске өзгөртүү киргизүү боюнча сунуш бере алышат.

8.3. Билим алуучулар ушул Кодекстин жоболорун сактоосу аларды башка окуу жайларында практикага же мобилдүүлүк программаларына жайгаштыруу маселесин чечүүдө, окууну аяктагандан кийин берилген маалымкаттарда, магистратиурага, аспирантурага кабыл алуу боюнча рекомендацияларда, сыйлоо же дисциплинардык жоопкерчиликке тартуу жөнүндө чечим кабыл алууда эске алынат.